बोर्ड प्रश्नपत्रिका : मार्च २०१८
भूगोल आणि अर्थशास्त्र

वेळ: 2 तास **एकूण गुण: 40**

सूचना:
i. सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.
ii. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
iii. आलेख कागदाचा वापर प्रश्न क्र. 3 (अ) साठी करावा व तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.
iv. भारताच्या नकाशा आराखड्याचा वापर प्रश्न क्र. 3 (क) साठी करावा आणि तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.
v. नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. (अ) कंसात दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत पुन्हा लिहा. **[3]**

1. क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने ________ हे सर्वांत लहान राज्य आहे.
(मध्य प्रदेश, महाराष्ट्र, राजस्थान, गोवा)

2. ________ या संकरित मेंढीची लोकर उच्च प्रतीची मानली जाते.
(चोकला, पुंगल, मारवाडी, मालपुरी)

3. ब्रह्मपुत्रेची भारतातील प्रमुख उपनदी ________ ही आहे.
(कोसी, शोण, हुगळी, सुबनसिरी)

(ब) 'अ ' स्तंभातील घटकांशी 'ब' स्तंभातील घटकांबरोबर योग्य जोड्या लावा. **[3]**

	स्तंभ 'अ'		स्तंभ 'ब'
i.	अतिप्राचीन भूभाग	अ.	थंड हवेचे ठिकाण
ii.	कायल	ब.	सांभर सरोवर
iii.	सापुतारा	क.	द्वीपकल्पीय पठार
		ड.	मलबार किनारा

2. (अ) भौगोलिक कारणे लिहा (कोणतेही दोन). **[4]**

1. हिमालय हा भारतातील हवामान स्थिती निश्चित करतो.
2. पंजाब प्रदेश क्षारयुक्त होत आहे.
3. छोटा नागपूर पठारावर खाणकाम मोठ्या प्रमाणावर विकसित झाले आहे.
4. अंदमान-निकोबार बेटावर पर्जन्याचे प्रमाण जास्त आहे.

(ब) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन). **[4]**

1. उत्तरेकडील मैदानी प्रदेशाची वैशिष्ट्ये
2. शिवालिक रांग
3. पूर्व किनारी मैदानातील शेती

3. (अ) **खाली दिलेल्या सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे स्तंभालेख काढा :** **[2]**

वर्ष	साखर उत्पादन (लाख टन)
2000-01	95
2001-02	130
2002-03	180
2003-04	160
2004-05	125

(ब) **खाली दिलेल्या नकाशाचे वाचन करून त्यासंबंधी दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन).** **[2]**

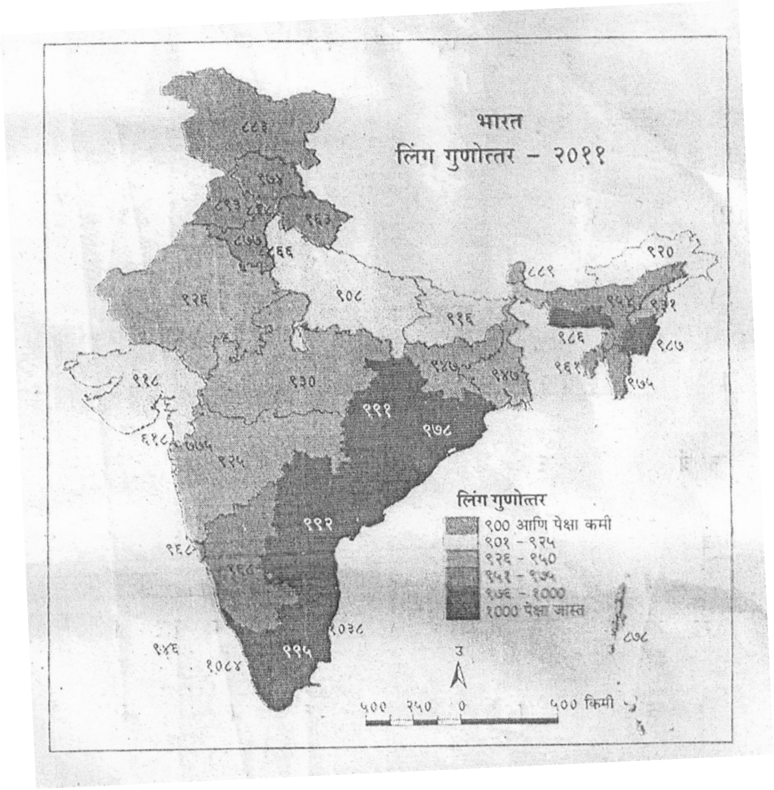

प्रश्न :

1. नकाशाचे शीर्षक लिहा.
2. जम्मू-काश्मीर राज्यातील लिंग गुणोत्तर किती आहे?
3. सर्वाधिक लिंग गुणोत्तर असलेले राज्य कोणते?
4. ईशान्य भारतातील 920 लिंग गुणोत्तर असलेले राज्य कोणते?

(क) **तुम्हांस पुरवलेल्या भारताच्या आराखड्यात पुढील बाबी दाखवा व त्यांना नावे द्या. (सूची आवश्यक आहे.) (कोणतेही दोन).** **[2]**

1. वुलर सरोवर
2. पश्चिम घाट
3. चेन्नई
4. लक्षद्वीप

4. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन). **[8]**

1. "पूर्वीय मैदानी प्रदेशातील जैवविविधता" याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
2. दख्खनच्या पठारावरील शेती व्यवसायाची सविस्तर माहिती लिहा.
3. राजस्थानच्या मैदानी प्रदेशातील नैसर्गिक वनस्पतीविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

5. रिकाम्या जागी योग्य तो पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **[2]**

1. _______ क्षेत्र हे कृषी क्षेत्र म्हणूनही ओळखले जाते.

   (प्राथमिक, द्वितियक, तृतियक)

2. सामाजिक कल्याण साधणे हा _______ या अर्थव्यवस्थेचा मुख्य हेतू असतो.

   (भांडवलशाही, मिश्र, समाजवादी)

6. प्रत्येकी एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन). **[6]**

1. श्रमप्रधान तंत्र कशास म्हणतात?
2. भाववाढीची मुख्य दोन कारणे लिहा.
3. तुटीचा अर्थभरणा म्हणजे काय?
4. सार्वजनिक वितरण प्रणालीची मुख्य उद्‌दिष्ट्ये कोणती?
5. सार्वजनिक वितरण प्रणालीतील दोन उणिवा लिहा.

7. पुढील प्रश्नांची पाच किंवा सहा वाक्यांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक). **[4]**

1. ग्राहकाची कर्तव्ये स्पष्ट करा.
2. भाववाढीचे वितरणावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.